

TEDENSKA PRILOGA

PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Trst, 21. dec. 1950

Št. 49 • Leto II.

VSEBINA:

MILOVAN DJILAS

**1. Praksa je pokazala, kdo
ima prav (Sodobne teme)**

2. O Formozi

Praksa je pokazala, kdo ima prav *(Sodobne teme)*

V vsakem položaju — zlasti v tem, tako nevarnem za naš razvoj in neodvisnost pa je naša naloga, da spoznamo konkretnega, neposrednega sovražnika. In če hočemo ohraniti neodvisnost ter zagotoviti naši deželi socialistični razvoj, je pravilno in tudi nujno, da storimo vse potrebne ukrepe za zagotovitev teh dveh enotnih ciljev. Zato pa je potrebna nepomirljiva borba za enotnost množic in enotnost volje in zavesti. Otresti se je treba vseh iluzij, pogumno gledati resničnosti v obraz ter v boju za te cilje ne «filozofirati», kakor to radi delajo malomeščani in dogmatiki, o prednosti tega ali onega sistema itd., temveč razvijati revolucionarno prakso in teorijo ter izkoriščati — v danih mednarodnih in notranjih bojih — vse ekonomske in druge oblike pomoči, ki lahko pospešijo približevanje k tem ciljem.

Naša Partija in naše množice, že pogumno korakajo po tej poti. In v resnici nimajo nobenega razloga, da bi se česarkoli bale, kakor se niso bale nikoli, ne glede na viharje, ki divjajo v svetu in ki se že skoraj tri leta zaganjajo v našo državo prav s strani tistih, od katerih smo to najmanj pričakovali — ker smo verovali njihovim besedam vse dotlej, dokler jih nismo preverili v praksi.

Bistva družbenega reda in z njim nerazdružljivo povezane zunanje politike Sovjetske zveze ni bilo mogoče odkriti samo na temelju proučevanja klasikov marksizma-leninizma, pa tudi ne s primerjanjem njihovih tez s «sovjetsko» stvarnostjo. To se je lahko zgodilo samo v boju, samo na osnovi nenavadno bogate revolucionarne prakse kake druge partije in dežele, ki je ubrala drugo, socialistično razvojno pot. Videli smo, da je takšna partija bila in mogla biti samo KPJ in da je takšna dežela lahko bila samo Jugoslavija, in sicer zato, ker sta imeli naša Partija in naša dežela za seboj zelo burno in posebno pot revolucionarnega razvoja in ker sta se neomajno oklenili graditve socializma.

Vsakovrstne zmedene glave in dogmatiki, ki jim marksistična teorija ne služi za revolucionarno prakso, marveč jo hočejo stlačiti v teoretične kalupe, niso mogli in ne morejo razumeti ne le bistva spora med našo Partijo in VKP(b), marveč tudi ne bistva našega razvoja, kajti prvo in drugo je očitno najtesneje povezano. Tisto, kar je tipično za vse oportuniste in malomeščane, ko pride do krize v delavskem gibanju, je tipično tudi zanje: tarnajo zaradi nesreče, ki je s tem sporom «zadela» «socialistični svet» in socializem na splošno. Da bi ohranili enotnost tega sveta, ki so jo voditelji VKP(b) v praksi in teoriji

že zdavnaj razbili, so ti ljudje pripravljeni žrtvovati moralo, čast, socialistično teorijo in prakso ter vse ideale socializma. Ljudje te vrste nikakor ne morejo razumeti, da je za socializem in sploh za človeški napredek prava sreča, da je prišlo do tega spora, kajti prav v njem je bilo razgaljeno največje zgodovinsko slepilo in premišljena prevara o socializmu v Sovjetski zvezi in o Sovjetski zvezi kot dozdevni glavni sili socializma. V tem sporu pa se odkrivajo tudi pota, po katerih je socializmu potrebno in nujno hoditi.

Neskladnost med teorijo in prakso

Do teoretičnih sklepov, izmed katerih sem jih nekaj že navedel, nismo mogli priti nenadoma, na osnovi same teorije, na osnovi del naših učiteljev Marxa, Engelsa in Lenina. Se več, mi smo celo potem, ko je nastal spor z VKP(b) (ki ga nismo ne hoteli ne želeli in v katerem smo šele zasluhteli njegov velikanški ideološki in mednarodni pomen), verjeli, da je v CK VKP(b) glede teorije vse v redu, da pa je prišlo v praksi do konflikta s teorijo. V začetku smo ostali pri tistem, kar je praksa takrat neovrgljivo nudila: pobijali smo njihove laži in obrekovanje ter tolmačili moralno stran vprašanja. Zato smo se takrat nekoliko bolj in vzdrževali teoretičnih preprirov z njimi. Razen tega smo vedeli, da imajo ustanove, ki se izključno ukvarjajo s teorijo in da so tudi iniciatorji spora sami dobro podkovani v vsakršnih citatih. Ker pa se je spor razvijal in naraščal, praksa — tako tista iz odnosov z njimi, kakor tudi našega lastnega razvoja — pa se je čedalje bolj kopičila, smo tudi čedalje bolj videli, da njihova neskladnost med teorijo in prakso ni slučajna, da so samo teorijo revidirali in falzificirali, da bi opravičili nesocialistično prakso, in da je tisto, kar se je zdelo njihova moč (spretnost žonglirati s citati in suhoparno knjižno znanje) pravzaprav njihova Ahilova peta v teoretičnem boju, kajti konec koncev nobene trditve ne moremo dokazati s čisto teorijo, marveč s prakso (ki se ravna po teoriji). In še nekaj: videli smo, da si ne upajo — in ne morejo si upati! — začeti z nami idejnega boja prav zaradi tega, ker je praksa trdovratno in neizprosno nastopala proti njim. Zato so vztrajali pri obre-

kovanju, ki je sicer nudilo največ upanja na hiter uspeh, ki pa je bilo hkrati na najbolj trhljih nogah.

Skratka, postalo je očitno, da bo praksa navsezadnje tudi odločila, kdo ima prav s teoretičnega stališča.

Ce pa smo bili mi teoretično delno (nikoli pa ne popolnoma, kar dokazuje tudi naša revolucija, ki se ni hotela držati predpisanih vzorcev in je zaradi tega tudi zmagala) zasluženi, je bila naša lastna praksa v marsičem prosta teh okovov in je močno vplivala tudi na samo teoretično mišljenje, ga korigirala in silila, da se je od vprašanja do vprašanja dalje razvijalo in ta vprašanja reševalo. Ni namreč naključje, da smo takoj v začetku, čeprav sramežljivo in skromno, da ne bi razžalili ali razjezili olimpijskih bogov iz Kremlija, odkrivali in poudarjali specifičnosti naše revolucije in specifičnosti našega razvoja, da smo negovali in razvijali našo ljudsko fronto in ljudske, demokratske oblike naše diktature proletariata. Z branjem del naših marksistov je to lahko dokazati, v teh delih pa se hkrati zrcali tudi tisti dolg, ki smo ga morali tako zaradi nezadostne prakse kakor tudi zaradi idejnih slabosti plačevati revizionistom Sovjetske zveze, čeprav je bil od dne do dne čedalje manjši, dokler ga praksa v letu 1949 in 1950 ni lzenačila z ničlo ali malodane z ničlo. Tudi tu se je pokazalo, da drži tista sijajna in globoka Marxova misel — da nobeno orožje kritike ne more zamenjati kritike z orožjem (t. j. s prakso).

Iz samega poteka dogodkov, pa tudi iz zgoraj navedenega sledi, da omenjeni spor ni vzniknil ne iz naših, ne iz njihovih glav ali ambicij (čeprav je tudi to imelo pri njih določeno vlogo), marveč iz samih materialnih in družbenih odnosov. Spor, ki je dozoreval že prej, zlasti v času Jajca in pozneje, je nastal zaradi odločnih in zavestnih teženj Partije in množic, da bodo zgradile močno, socialistično Jugoslavijo, ki bi se iztrgala iz kolonialnega gospodarskega in političnega položaja, v kakršnem je bila naša država. To pa se ni ujemalo in se tudi ni moglo ujemati s kolonizatorskimi načrti vlade Sovjetske zveze. Takšna pot socialistične graditve je bila — in ostala — v mirnodobnih razmerah neposredno nadaljevanje same ljudske revolucije, in zato je bil njihov napad nanjo neposreden napad na samo revolucijo ter revolucionarni polet množic in Partije, ki sta bila samo odsev gibanja samih proizvajalnih sil naprej v socializem. Sklop mednarodnih odnosov, o katerem sem govoril prej in ki ga voditelji VKP(b) niso mogli spremeniti prav zaradi nesocialističnega protislovnega značaja tistih odnosov, je kljub vsem težavam in gmotni škodi omogočil naši, čeprav majhni državi, da še naprej močno razvija boj za socializem in da obdela načelno, teoretično plat tega boja.

Katere so značilne praktične in teoretične poteze tega boja?

Kadar pri nas kritiziramo birokratske pojave, mislimo navadno, da so preneseni iz Sovjetske zveze in s silo vsiljeni naši stvarnosti. To pa drži samo delno.

Birokratiziranje komunističnih partij

Kakor sem navedel v prejšnjih poglavjih, birokratske težnje niso specifičnost samo določene dežele, marveč so na splošno zakonit pojav boja za socializem. O tem smo pri nas že pisali in govorili. Socializem se pravzaprav razvija na osnovi boja tako proti strmoglavljeni buržoaziji in ostankom kapitalizma kakor tudi proti poizkusom birokracije, da bi postala «sila nad družbo» in da bi se polagoma dokopala do privilegiranega položaja v njej (obe težnji sta navsezadnje isti: prva vodi v vzpostavitev privatnokatoliške lastrine, druga v državni kapitalizem). Če hočemo biti povsem odkritosrčni in natančni, moramo reči: birokratske težnje se pojavljajo iz same diktature proletariata, iz same proletarske revolucije. Pokažejo se zlasti močno prav v tistem obdobju, ko je revolucija že zmagala z orožjem (oziroma, ko je proletarijat že prevzel oblast), ko so ob pomoči države nacionalizirana osnovna proizvodna sredstva in ko je treba vs nadaljnji proces preokrerediti — ali h

krepitevi vloge države v gospodarstvu, h krepitevi birokratskega upravljanja in birokratskega sistema na splošno (pravzaprav pravic birokracije), ali pa h krepitevi zavestne in organizirane vloge in dejanskih pravic množic v gospodarstvu (kakor je to povedal tovariš Tito preprosto in jasno: uresničiti staro geslo — «tovarne delavcem»), s tem pa — rajprej in konec koncev — tudi v samih državnih organih. Gre torej za tisto drugo odločilno stran diktature proletariata, ki v družbenem oziru lahko postane, ne pa mora postati njena reakcionarna stran (Marx in Lenin: zmagovitemu proletariatu grozita dve nevarnosti — pred strmoglavljeno buržoazijo in pred lastno birokracijo, in ki izvira iz njenega protislovnega značaja (namreč: iz tega, da je diktatura proletariata država, ki naj začne takoj odmirati in ki naj povsem odmore). In ta njena odmirajoča stran se lahko spremeni iz njene rapidne strani (če res ne odmirja ali če se zaradi določenih družbenih pogojev upira odmiranju ali če se okrepi in utrdi, kakor se je v Sovjetski zvezi) v njeno reakcionarno stran in postane največja ovira za nadaljnji razvoj v socializem in komurizem. Glejte, ta proces spreminja celo nekdanje revolucionarje v neskrupulozne, pohlepne in megalomanske birokrate, poraja in oživlja malomeščanski karierezem, užaljene ambicije, in oblikuje psihologijo tistih, ki menijo, da bi morali biti nagrajeni po revolucionarnih zaslugah. Ta proces se je razvil v Sovjetski zvezi v velikarškem obsegu in bujno se razvija v državah, ki so odvisne od nje. Razvil pa se je celo v delavskih gibanjih in kompartijah pod kontrolo CK VKP(b), v katerih se je spremenil znaten del vrhov, pa tudi srednjega kadra, ki je zavaljal v globoki krizi sodobnega kapitalizma skorajšen prihod socializma in ki je pod idejnimi in drugim vplivom voditeljev Sovjetske zveze — če lahko tako rečemo — v potencialne birokrate (Kako zelo je napredovalo birokratiziranje kompartij na Zahodu, da o tistih, ki so na krmilu, sploh ne govorimo, in postalo vladajoča struja v njih, dokazujejo, sledeči podatki: V severni poreskowskifalski pokrajini je imela Kompartija leta 1932 samo 32 plačanih partijskih funkcionarjev, medtem ko je zdaj v isti pokrajini 960 plačanih partijskih funkcionarjev. Zahodna Nemčija ima zdaj 9 pokrajin. Če računamo, da je bilo v vsaki izmed teh pokrajin leta 1932 približno 32 plačanih partijskih funkcionarjev, tedaj bi znašalo njih število za Zahodno Nemčijo 288. Če to dopustimo, da je bilo to število nekoliko manjše, okrog 200, ker so druge pokrajine industrijsko manj razvite in so imele manjše število članov Partije. Če vzamemo sedanje število 960 partijskih funkcionarjev za severno poresko westfalsko pokrajino in ga pomnožimo z 9 pokrajinami, vidimo, da je 8640 funkcionarjev. Če odštejemo 25% za druge pokrajine, ker so industrijsko manj razvite, dobimo zdaj v Zahodni Nemčiji 6480 plačanih partijskih funkcionarjev. Do podobnih in še poraznejših rezultatov lahko pridemo, če analiziramo KP Italije in KP Francije.

Te birokratske težnje, ki se neogibno porajajo iz same diktature proletariata, so se morale in se morajo še nadalje pojavljati tudi pri nas. Da ni tako, bi prenašanje šablon iz Sovjetske zveze sploh ne moglo najti rodovitnih tal. Da ni tako, bi bil uri nas boj proti birokratizmu omejen samo na razbijanje omenjenih šablon in izrivanje njihovih nosilcev. Da ni tako, bi zakonit prehodnega obdobja, med katere sodijo tudi težnje za nadvlado birokracije, za nas ne veljali. In naposled, če tega ne bi spoznali, bi se demobilizirale revolucionarne sile množic in Partije in njihov boj bi se omejil zgolj na odstranjevanje negativnih in škodljivih šablon iz Sovjetske zveze, ne bi bil pa usmerjen na to, da spremenimo in odstranimo dejanske objektivne pogoje, iz katerih nastajajo in bodo še nastajale birokratske težnje.

Ce gledamo ves naš povojni razvoj tako, kakor se je dejansko razvijal, moramo ugotoviti: boj proti birokratskim težnjam oziroma proti težnjam pačerja značaja in malicijni vloge diktature proletariata, se je začel zelo zgodaj, v obliki boja proti kopiranju in šablonskemu uporabljanju tako imenovanih sovjetskih izkušenj, proti podcenjevanju izkušenj naše revolucije itd. in za ustvarjalno uporabo marksizma-leninizma v naših razmerah. Zato tudi lahko rečemo, da je začel pojav birokratizma in odpor takorekoč že v začetku, ko se je razvijal v globino in širino in se prepletal z odporom proti hegemonističnim težnjam vlade Sovjetske zveze; treba pa je še pripom-

niti, da so bili na čelu tega boja dejansko naš CK, tovariš Tito ter najboljši, najbolj prekaljeni in najčvrstejši partijski kadri. (To dejstvo poudarjam tu zato, ker je v nasprotju z razvojem

v Sovjetski zvezi, kjer je bilo prav narobe — zavestno spoznavanje procesa in organizirano vlogo Partije v njem ne le silno olajšalo in ga še vedno olajšuje, marveč ga tudi vzpodbuja).

Boj proti birokratskim težnjam v FLRJ

Prélom v tem našem boju je pomenila resolucija Inform. biroja, ki je zaostрила boj proti birokratskim težnjam, ki so se pojavljale tudi v obliki tako imenovane informbirojščine, odkrivarje samega bistva, tako tistega v Sovjetski zvezi kakor tudi pri nas, pa je dobilo močno vzpodbudo (čeprav poslopostoma, kakor se je kopičila revolucionarna praksa).

Potemtakem bi bilo napačno reči, da smo birokratske težnje prenesli izključno iz Sovjetske zveze in da niso hkrati plod zakonitih tendenc našega notranjega razvoja. Pri tem je treba seveda upoštevati, da smo morali tudi tu plačati prispevek iluzijam o «marksizmu» revizionistov.

Vsa dejavnost sovjetske vlade se je večidel naslonila prav na birokratske težnje, ki so izvirale in izvirajo iz naše objektivne stvarnosti (njim dobro znane na temelju lastnih «revolucionarnih» izkušenj). V družbenem oziru je to pomenilo naslonitev na deklasirane birokratične karieristične elemente (izkoriščajoč pri tem tudi ideološko zmedo v glavah ljudi, vzgojenih v duhu zvestobe Sovjetski zvezi in prepričanih, da je tam že zmagal resnični socializem). Če pa so te težnje bile in ostale tudi pri nas zakoriti pojavi prehodnega obdobja, pri njih pa celo zmagale, dokazujejo naše dosedanje izkušnje, da pa njihova zmaga pri nas ni zakonita in neogibna (niti po teoriji marksizma-leninizma, niti po sami praksi, kakršna se je pri nas že močno in vsestransko uveljavila).

Nastane vprašanje: Koliko in v kakšnih oblikah se pojavljajo birokratske težnje?

Praviloma so birokratske težnje tem močnejše, čim manj so razvite proizvodjalne sile, to se pravi, čim dlje mora država obdržati v svojih rokah upravljanje (konec koncev: lastnino) proizvodjalnih sredstev in igrati vlogo združevalca malih proizvajalcev in lastnikov. To pomeni, da je kaka dežela tem prikladnejša, da se spremeni v «socialistično» in «komunistično» raj za birokracijo, čim bolj je zaostala, kmečka, čim nižji je njen industrijski potencial in čim večje je nesorazmerje v gospodarstvu. (Toda to je pravilo, v katerem so in so lahko kakor v vsakem pravilu — v različnih zgodovinskih pogojih — tudi izjeme. To je očitno samo po sebi, kajti razvite sodobne proizvodjalne sile ne trpe mirno in dolgo nobenega birokratskega in monopolističnega vodstva, nobene zunanje sile, razen tiste, ki jih ohranja pri življenju in žene naprej (to na so sami neposredni proizvajalci; sem prištevamo tudi tehnično inteligenco in nujno potrebne prosvetne, kulturne, znanstvene ind. delavce). Življenje državnega upravljanja v socialističnem gospodarstvu razvite države ne more (zopet: praviloma) biti dolgo, zato pa tudi birokratske težnje ne morejo biti močnejše in živahnejše.

Toda mi še nismo takšna država.

Naša država je stopila v obdobje socialistične graditve materialno in kulturno bolj razvita (približno za četrto stoletje povprečnega kapitalističnega razvoja), kakor je bila carska Rusija, razen tega pa je dosegla plodove revolucije z lastnimi silami. Zato njena osvoboditev izpod fašistične okupacije ni prišla hkrati v obliki vsiljevanja hegemonije Sovjetske zveze, kakor se je zgodilo v državah Vzhodne Evrope. Brez revolucije se ne bi formiral tisti subjektivni činitelj (revolucionarna Partija, Armada in ljudska oblast kot posebna oblika diktature proletariata), ki je nujno potreben, če nečemo dopustiti, da se ves razvoj stihijno obrne v drugo, nesocialistično, birokratsko smer, kamor so bile — prav zaradi pomanjkarja tega činitelja — primorane kreniti vzhodno-evropske države. Toda tudi temu subjektivnemu činitelju so bile potrebne proizvodjalne sile določene stopnje, da bi lahko uspešno izpolnjeval svojo revolucionarno nalogo, boreč se proti nenavadno zamotanim in težavnim zunanjim in notranjim okoliščinam.

Proizvajalne sile naše države nam pokažejo, če jih pogle-

damo v zvezi z gornjo razlago v celoti, naslednje bistveno pogoje: relativno visoka ter relativno in absolutno nizka razvojna stopnja (nekateri panoge so relativno razvite, nekatere pa so zelo zaostale, zlasti črna metalurgija in kmetijstvo kot celota). To protislovje se prepleta z drugim: nenavadno ugodni naravni pogoji in neizčrpna, raznolika naravna bogastva ter relativno majhne dejanske možnosti, da bi ta bogastva izkoriščali. Vse to so pravzaprav slabe strani stare Jugoslavije in med drugim je bila revolucija nujna in neogibna prav zato, da bi te slabe strani odpravili. Odtod na eni strani tisto globoko nesorazmerje, ki ga čutijo zdaj vsa področja našega življenja, na drugi strani pa nenavadno močna težnja že kipečih proizvodjalnih sil (a človek je najvažnejši element v njih), da to nesorazmerje odpravimo, težnja, ki se je že spremenila v srđit in zavesten boj na vseh področjih. Naš dosedanjí razvoj tega vprašanja ne le ni rešil, marveč ga je kljub hitremu tempu in širini graditve, delno pa tudi zaradi tega, še bolj zaostiril. Toda v tem srđitem in težavnem boju ustvarjamo, delno pa smo tudi že ustvarili, pogoje, da bomo ta protislovja v njihovih temeljih v kratkem obdobju odpravili (Zato sem poudaril kot važno neskladnost med naravnimi pogoji in naravnimi bogastvi ter stvarnimi možnostmi proizvodnje: naravni pogoji in naravna bogastva sama po sebi še ne morejo zaostri vprašanja nadaljnjega razvoja proizvodjalnih sil, če le-te niso zrele ali skoraj zrele, da se lote njegovega reševanja na temelju prav teh — ugodnih — pogojev in bogastev (naša država je bila v tem oziru takšna tudi že v 19. stoletju, pa tudi pred mnogimi stoletji; pri se vendar ta neskladnost ni pokazala tako ostro). Toda naša država je zdaj prav na takšni stopnji razvoja proizvodjalnih sil, da le-te naravnost vpijejo po izkoriščanju teh pogojev in bogastev, da bi lahko same storile velik korak naprej (od tod tudi tista dokaj razširjena «zlata mrzlica» v iskanju vedno novih ležišč rud in tista žalost in jeza, da zaradi kakšne «malenkosti» — zares, če gledamo ločeno, malenkosti — propade ali se ne more realizirati vse bogastvo). Zato je tudi postalo vprašanje odpravljanja te neskladnosti pri nas družbeni problem, problem nadaljnjega razvoja proizvodjalnih sil).

Opuščanje administrativnih metod

Ta relativna zaostalost nas sili — in nas bo še vedno silila — da tudi po uresničenju (ob pomoči države) nacionalizaciji osnovnih proizvodjalnih sredstev uporabljamo administrativne (birokratične) metode v vodstvu gospodarstva. In ta sistem dela bo trajal v različnih oblikah, dokler vprašanje nesorazmerja (med posameznimi parogami in gospodvom kot celoto ter naravnimi bogastvi) ne bo v osnovi odpravljeno. Te metode pa bodo čedalje bolj popuščale in že popuščajo, ker se kvalitativni skok v odpravljanju nesorazmerja (drugače povedano: v samem razvoju proizvodjalnih sil) že pripravlja in se je že začel; pa tudi družba se je začela pripravljati nanj (prvi koraki — ustanovitvi delavskih svetov — k prenehanju zadržega «samostojnega dejanja» države). Razen tega pa so državni administrativni ukrepi glede na neposredne kapitalistične ostanke in drobno blagovno proizvodnjo še vedno potrebni in progresivni. Zato moramo v tem obdobju te in one prej omenjene državne ukrepe in vlogo države (ki se lahko v raznih fazah boja za socializem, na posameznih področjih gospodarstva začasno okrepe) še vedno imeti za progresivne, pri tem pa upoštevati, da

je ta njena vloga na eni strani progresivna, na drugi strani pa, da se prav iz nje kot takšne porajajo in nujno morajo stihijski porajati birokratske težnje, ki jih je mogoče pobijati le, če se avantgarda zaveda procesa in če je dobro pripravljena na boj.

Da povzamemo: tudi pri nas kakor v vsaki socialistični državi v začetku je bilo nujno, zgodovinsko notgno o in ta tedno dejanje, da smo ob pomoči države prevzeli privatnokapitalistično lastnino in njeno upravljanje. To obdobje se krije z obdobjem državne lastnine proizvajalnih sredstev, v nadaljnjem razvoju, ko so dosegle proizvajalne sile takšno stopnjo, da je nadaljnji korak v njihovem razvoju povezan s spremembo v njihovem upravljanju, postanejo proizvodni odnosi, kakršne najde boj, za novi korak, nujno ovira in cokla ter močno kažejo dvojno težnjo, da bi se spremenili v svoje protislovje: iz socialističnih, kakršni so bili v začetku (v nizki socialistični obliki državne lastnine) v državnokapitalistične ali v višjo obliko socialističnih (splošno ljudsko imetje pod upravo neposrednih proizvajalcev).

Mi prav zdaj živimo v tem obdobju in v tem boju. In to obdobje in ta boj sta nujno povezana s tistim kvalitativnim skokom, o katerem sem govoril. Naše proizvajalne sile so na takšni razvojni stopnji, da kažejo na eni strani zelo močne in žilave birokratske težnje, ki izvirajo iz same objektivne stvarnosti, ter še nujne in še progresivne vloge države v gospodarstvu, (to je zlasti očitno glede na kmetijstvo, v katerem je še vedno nujno potrebna intervencija in vloga države v boju proti kapitalističnim elementom, in sicer ne le na političnem, marveč tudi na gospodarskem področju, in v organiziranju drobnih blagovnih proizvajalcev (srednjih in revnih kmetov) v prvi, nizki in začetni (v kmetijstvu, kakršno je naše) obliki socialistične lastnine, v tako imenovane delovne zadruge), na drugi strani pa možnost prehoda na upravljanje gospodarstva (za zdaj v glavnem v industriji in rudarstvu) brez države, ali tudi ob njeni delni in skupni ter čedalje manjši udeležbi.

Graditev socializma v Jugoslaviji je za socializem na splošno velikanskega pomena prav zato, ker je Jugoslavija nerazvita država z vsemi močno izraženimi protislovji te graditve, izmed katerih sem glavne omenil. Bistvo «socializma» v Sovjetski zvezi, kakor tudi potov socializma, nikakor ne bi mogli odkriti drugače kakor na praksi kakor druge, in sicer prav take države, ki kaže iste ali podobne birokratske težnje, kakršne so zmogale v Sovjetski zvezi (v tem smislu kopija oblik in metod Sovjetske zveze), hkrati pa tudi težnje dosledne socialistične graditve in socialistične demokracije (v tem smislu zanikanje oblik in metod oziroma «socializma» v Sovjetski zvezi). Zato ni naključje, da smo lahko šele zdaj, na sedanji razvojni stopnji, odkrili bistvo ZSSR in ga ločili v analizi od pojavnih oblik, ki ga servirajo. Tega odkritja si nismo mogli niti izmisliti niti priti do njega na temelju njihovih teorij s teorijami klasikov, pa tudi ne s primerjanjem njihovih del s temi teorijami, marveč predvsem na temelju lastne družbene prakse in pri nas močno izraženih razvojnih težnj (državnokapitalističnih, birokratičnih in socialističnih) in šele potem nam je ta praksa odkrila in mogla odkriti tudi ves globoki prepad, ki loči i njihove besede in njihova dejanja od marksistično-leninskega nauka. In naposled. Samo prav takšna država je lahko bistvo Sovjetske zveze ne le odkrila, marveč edino lahko v praksi — ker jo samotrzanja in zunanja objektivna stvarnost sili, da se žilavo bori proti istim oblikam, težnjam in silam, kakršne so zmogale v Sovjetski zvezi — razvije nove socialistične oblike, težnje in sile, ki prav zato, ker so takšne, socialistične, nove, pomenijo hkrati tudi odkrivanje novih razvojnih potov mednarodnega pomena. (V tem pogledu je objektivno dobro — čeprav nam je subjektivno težko — tudi to, da je Jugoslavija majhna država: prvič, Jugoslavija kaže, da je v danih zgodovinskih razmerah možna socialistična graditev tudi v majhni državi, drugič, prav kot takšne Jugoslavije ni mogoče prepričljivo obtožiti, pa naj so si izmisljali še toliko laži za agresivne in imperialistične naklepe, in tretjič, prav zato, ker je majhna, je Jugoslavija lahko v praksi odkrila vso imperialistično goloto sodobnih revizionistov v ZSSR v svetovnem obsegu in razgalila prepad med njihovimi «miroljubnimi» besedami ter agresivnimi

in osvajačnimi dejanji, in, naposled, prav zato, ker ni bilo mogoče v praksi pokazati nič drugega, druge poti, razen tiste v ZSSR, je napravila vse tiste, ki so «z levo» kritizirali razvoj v njej, v najboljšem primeru za jalove dogmatike ali nerealne sanjače ter že vnaprej obsodila njihovo kritiko na neuspeh).

Krepitev revolucije v Jugoslaviji

Kakor pa vidimo iz prejšnje razlage, boj proti birokratskim težnjam, ki so stihijskega značaja, zaradi samih objektivnih pogojev ni in ne more biti kratkotrajen in nujno terja visoko stopnjo zavesti, organiziranosti in discipline. Razen tega pa se ta boj prav zaradi relativno nizke stopnje proizvajalnih sil prepleta tudi z bojem proti žilavim (v zavesti, na vasi pa tudi v ekonomiki) prevladujočim silam kapitalizma. Ta dva procesa (boj proti birokratizmu in kapitalističnim ostankom) nista in ne moreta biti ločena, ker sama nujna in progresivna vloga države v boju proti kapitalističnim elementom stihijsko takoj poraja tudi birokratske težnje. Zato vidimo tudi delno prepletanje tako imenovane informbirojsčine z buržoazno zahtevo po «svobodi» (to se pravi po buržoazni demokraciji) in celo križanje obeh pojavov v posameznih osebnostih. (Zelo pogost in povsem zakonit je na pr. pojav, da se bivši četniški, ustaški, deklarirani, pa tudi kulaški elementi pridružujejo informbiroju. Ti tipi ideološko nikoli niso bili na strani revolucije, marveč proti njej, v najboljšem primeru pa so se prisilili k nji v raznih etapah njenega razvoja, ko so zavohali, da bi jim lahko prinesla privilegije in funkcije, kakršne «zaslužijo», obrnili pa so ji hrbet, brž ko je postalo očitno, da revolucija čisti ta «duha», skupaj z ostalim gnojem kapitalistične minulosti). Toda vzeto v celoti, da bo analiza jasna, ti dve težnji (v bistvu in navedenim ena) imata tile oblike: birokratsko državno-kapitalistično (ki hoče socialistične oblike izpodrinuti in zadušiti z državno-kapitalističnimi) in buržoazno (ki tudi hoče zadušiti socialistične oblike in povrniti razvoj na privatno-kapitalistične odnose. — Od tod tudi pojav, da se boj Partije za socialistično demokracijo (to se pravi proti težnjam po nadvladi birokracije) izkorišča za vračanje v buržoazno demokracijo. Ta pojav je prišel med drugim do izraza tudi v buržoaznem, od najbolj črne reakcije inspiriranem lajanju zaradi privilegijev (zlasti po zavestnem in organiziranem kurzu Partije proti tem pojavom), katerega cilj je bil zrahljati povezanost Partije in države z množicami in izpodkopati njun ugled. Ta pojav se je celo izoblikoval v «teoriji» o slabitvi (kot falzifikatu) marksistične teorije ter naše teorije in praks o odmiranju države. — (Ni se težko spomniti, da sta obe ti dve težnji izraz ne le notranjega odpora proti naraščajočim socialističnim silam, marveč tudi dveh osnovnih grupacij v sodobnem svetu, o katerih sem govoril v prejšnjem poglavju).

Očitno je dalje, da so v teh težnjah pravzaprav izraženi razredni odnosi in razredni boj, ki se razvija pri nas na revolucionarni poti nadaljnje socialistične graditve. Tako v prepletanju teh teženj, kakor tudi v njunem posebnem ter zdaj močnejšem, zdaj šibkejšem izražanju v raznih oblikah, se zrcali naš sedanji notranji razvoj. Ti težnji si žilavo prizadevata, da bi kljubovali «do boljših časov», če že ni mogoče zdaj preiti tudi v ofenzivo proti čedalje močnejšim, zmagovitim socialističnim silam. Toda nastopanje proti tem reakcionarnim, kapitalističnim težnjam, ki se čedalje močneje kaže na vseh področjih našega življenja, v obliki nadaljnje krepitve in poglobljanja socialistične demokracije (nadaljnje demokratizacije in celo slabitve nekaterih relativno surovih oblik diktature proletariata in prvih korakov na poti k odmiranju države), ni nič drugega kakor nadaljnji zmagoviti pohod naše revolucije. In zato je imel tovarš Tito prav, ko je na vprašanje nekakega zahodnega novinarja (ki očitno ni mogel razumeti bistva teh novih oblik in jih je mešal s skominami po vrnitvi nazaj, v buržoazno demokracijo), ali revolucija v Jugoslaviji vendarle pojema, odgovoril: Nasprotno, na vse to, kar se dogaja pri nas, moramo gledati kot na nadaljnjo krepitev revolucije v novih oblikah,

Ker pa je to nadaljnji proces razvijanja razredne borbe (delno prikrit z novimi oblikami, v katerih se pojavlja) in ker doslej v zgodovini ni bilo mogoče zmagovati v razredni borbi brez ustrezne organizacije revolucionarnih sil, je očitno, da tudi sam boj za socialistično demokracijo, za »nadvlado« neposrednih proizvajalcev v gospodarstvu itd. ne sme in ne more (če hočemo zmagati) biti stihijski, marveč mora biti organiziran boj zavestne in disciplinirane avantgarde ter zavestnih in discipliniranih množic.

In ker je naša država na določeni stopnji razvoja proizvajalnih sil, ki še dajejo hrano tem težnjam ter jih nujno porajajo in jih bodo še vedno porajale, je tudi očitno, da je za zmago socialističnih sil izredno važen, celo odločilen subjektivni činitelj izredno možna, do kraja monolitna, požrtvovalna, čvrsta organizirana, svesta si ciljev in ideološko enotna revolucionarna razredna partija (teoretično povedano, v razviti državi bi bile te težnje, potem ko prevzame oblast proletarijat, nujno, praviloma šibkejšje, bi v vsem prav takšna partija ne bila nujno potrebna, marveč bi lahko dobila, če bi bila takšna, celo sektaški značaj in bi se spremenila objektivno v oviro za nadaljnji razvoj) ter okrog nje (čvrsto strnjena, zavestna in organizirana delovna množica. Takšno partijo, vzeto v celoti, imamo — to je naša KPJ, imamo pa tudi takšno množico — to je naša ljudska fronta in naše množične organizacije. Razen tega, ker je ta boj v razmerah, ko ima proletarijat na čelu delovnih množic v rokah oblast, je za ta boj potrebna tudi ustrezna država, v naših danih pogojih takini organi države, ki so do skrajnih možnosti prosti birokratičnega balasta, gibčni, nagli in odločni pri upravljanju tekočih poslov, v odločanju pa demokratični in povezani z najširšimi množicami. Takšno oblast, vzeto v celoti, imamo — to so naši ljudski odbori in ljudske skupščine.

Protislovje diktature proletariata

Protislovni značaj diktature proletariata je, protisloven tudi za samo vladajočo proletarsko partijo, le da se kažejo elementi odmiranja, ki se pojavljajo pri novi državi, pri partiji v krepitvi njenih oblik dela v organiziranju delovnih množic za upravljanje gospodarstva in države (ker je partija tista sila, ki zavestno vodi in organizira odmiranje s čedalje širšim sodelovanjem množic). Izražanje protislovnega značaja diktature proletariata v partiji je neogibno in naravno zato, ker je vladajoča partija vodilna sila v državi in gospodarstvu, stihijski proces birokratizacije pa kaže težnje, da bi najprej in najmočnejše zajel prav njo. (V Sovjetski zvezi so birokratske težnje najprej zmagale v sami VKP(b). Pri nas pa je v tem pogledu značilna podobna težnja posameznikov — tam, kjer se je buržoazni element izdatneje vtihotapil v Partijo — naj bi hkrati z vstopom v Partijo dobili druge, »vodilne« funkcije (pravzaprav: privilegije, topel birokratski dobiček). Toda v njej sami se hkrati prav zato, ker je to partija, ki vodi (kakor pri nas) boj za socializem, najbolj kažejo še druge, revolucionarne težnje, ki kljubujejo birokratski stihiji in si prizadevajo jo izpodrinuti. Ne moremo reči, da pri nas v Partiji ni bilo in ni, čeprav v celoti relativno slabih (v posameznih primerih pa močno izražanih) prvih težnjah, toda druge težnje so vodilne in daleč prevladujejo. In ker se zavedajo razvojnih potov ter v glavnem uspešno, zdaj korak za korakom, zdaj pa tudi v orjaških skokih, premagujejo in spreminjajo tiste objektivne pogoje, ki porajajo prve težnje celo v sami Partiji in državnem aparatu kot takšnem, morajo druge težnje zmagati in bodo zmagale.

Iz tega očitno sledi, da se razvija proces birokratizacije tako, da se najprej del komunistov spremeni v birokrate ter s tem izgubi prejšnjo (kolikor je je imel) revolucionarno idejno osnovo, da ideološko gnije in polagoma vsesava novo ideologijo, tujo marksizmu in v bistvu ljudstvu sovražno in zaničljivo. Ko pa ta proces nekoliko napreduje ter zajame vodilni in osnovni partijski kader (česar pri nas ni in ni bilo, pač pa se je pojavilo in se pojavlja kot težnja), tedaj se razvije z bliskovito

naglico ter spremeni sam državni aparat, ki ga ta kader vodi, v silo, ki vodi partijo, samo partijo — že birokratizirano — pa v golo obliko, še vedno potrebno zaradi revolucionarnih, socialističnih in demokratičnih ostankov v zavesti. (V tem pogledu je značilno tisto mesto iz Stalínovega predgovilnega govora leta 1946, v katerem ugotavlja, da so v Sovjetski zvezi razlike med partijci in nepartijci samo formalne, kar pravzaprav ne pomeni nič drugega, kakor v popačeni in prilepljeni obliki izraženo priznanje, da je celo takšna partija, kakršna je zdaj PKP(b), kot oblika ovira za totalno nadvlado države, to se pravi vladajoče birokratske kaste).

V boju proti birokratskim težnjam smo storili — kakor je bilo poudarjeno že prej, zlasti pa v govorih tovarišev Tita in Kardelja v zadnjem letu — najvažnejši korak v dveh smereh: na eni strani z ustanovitvijo delavskih svetov, na drugi pa z naporji za nadaljnje razvijanje povezanosti ljudskih oblastj z množicami, za razvijanje demokratičnih oblik njihovega dela in za čuvanje socialistične zakonitosti. Sama decentralizacija upravljanja gospodarstva (ki je prešla iz zvezne pristojnosti v pristojnost republik, okrajnih in lokalnih organov oblastj), čeprav je bila nujna in koristna kot ukrep za oslabeitev birokratskega centralizma in za neposrednejše, zato pa tudi učinkovitejše vodstvo, ni oslabilo birokratskih in državno-kapitalističnih težnjah, zlasti okrajnih in lokalnih, marveč jih je celo okrepila. Naša Partija je sveda spoznala nevarnost in pomanjkljivost teh ukrepov, čeprav so kot prehodni koristni. Zato ni naključje, da so se vzporedno z njimi pojavili delavski sveti kot protitež morebitnemu pačenju doslednega socialističnega razvoja. Toda šele z nadaljnjim razvojem in usposabljanjem teh svetov ter njihovim nadaljnjim vertikalnim organiziranjem na ozemlju vse države bomo lahko vzporedno z uvažanjem drugačnega, za dano fazo socialističnega sistema nagrajevanja, odpravili razlike v upravljanju med zveznimi, republiškimi in lokalnimi podjetji, s tem pa tudi pojave zvezne, republiške in lokalne državne »lastnine«, ter spremenili ta podjetja v višji tip, v splošno ljudsko lastnino pod upravo neposrednih proizvajalcev. S tem bomo zadali odločen udarec osnovnim virom in vzrokom birokratskih težnjah ter okrepili pogoje in sile za nadaljnjo široko ofenzivo proti privatnokapitalističnim ostankom.

Iz vsega tega sledi, da v razrednem boju, ki ga bide naša Partija proti birokratskim državnopolitičnim in privatnokapitalističnim elementom, krepitev in poglavljanje socialistične demokracije kot osnovne oblike boja ne izključuje, marveč postavlja tudi zakonito uporabo nasilja proti kršilcem socialističnih zakonov. Zato je ohranitev in nadaljnja idejna vzgoja ter izpolnitev oblik in metod dela ustreznih organov nasilja (govorimo o organih, katerih pretežna dolžnost je, skrbeti za obrambo diktature proletariata pred notranjimi sovražniki) pogoj za uspešno nadaljevanje razrednega boja. Za naš razvoj je značilno, da so pokazali prav ti organi, zlasti zdaj najvažnejši med njimi UDV, najmanjše birokratske in druge težnje, tuje ali sovražne našemu socialističnemu razvoju. To ni nobeno naključje, marveč rezultat tehle okoliščine: prvič, ker so bili ti organi že v začetku sestavljeni iz najboljših, najodločnejših, stvari revolucije in socializma najbolj predanih komunistov; drugič, ker so vedno bili in ostali v neposrednem bojnem stiku z najrazličnejšimi sovražniki Jugoslavije; tretjič, ker niso imeli nobenih pravic niti vloge v upravljanju gospodarstva; četrtič, ker je značaj teh organov odvisen od značaja same države (ker pa je država dosledno ostala diktatura proletariata, so dosledno ostali tudi ti organi nasilja). Njihovih vrst ni mogla nikjer izdatneje načeti ne birokratska ne maloburžoazna stihija in ti organi so bili in bodo čvrsto — iz navedenih razlogov — na strani vladajočih, socialističnih sil naše države. Zaplotniški in hinavski buržoazni in informbirojevski klevetniški napadi na te organe so pravzaprav izraz tistih reakcionarnih sil, ki bi rade zadele v srce čuvarja in branilca socialističnih težnjah in pridobitev delovnih množic, pa tudi samo socialistično demokracijo, socialistično državo, ki se s tem, da se bori za socializem, hkrati bori pod zavestnim in organiziranim vodstvom Partije kot vodnika množic ter organizatorja množične kontrole in uprave — tudi za odmiranje tistih funkcij, ki postanejo zaradi samega objektivnega razvoja odveč in nepotrebne.

O FORMOZI

Dva dni potem, ko so se začeli boji na Koreji, je razglasil predsednik Truman tudi Formozo za sestavni del vojne na Koreji. Kot vrhovni komandant vseh oboroženih sil ZDA je izdal Truman VII. flotilji ameriške mornarice povelje, naj brani Formozo pred slehernim možnim napadom. Čez nekaj tednov je general Mac Arthur uradno obiskal Formozo, da bi se posvetoval s Cangkajškom in njegovim vojaškim štabom o ukrepih, ki bi jih bilo treba storiti za obrambo Formoze. Vsemu svetu je znano, da se kitajska ljudska armada pod poveljstvom generala Cen Jia že dobrih sedem mesecev pripravlja na osvojitve Formoze.

Trumanov sklep o Formozi je prekršil sporazum v Kairu, po katerem je Formozo dobila Kitajska. Vlada LR Kitajske je v zvezi z ameriško intervencijo na Formozi poslala Združenim narodom protestno noto, val ogorčenja pa se je razlil po vsej Novi Kitajski.

Tudi indijski tisk je ostro kritiziral to Trumanovo potezo in opozarjal na nevarnost, da bi se vojna na Koreji razširila na vso Azijo.

Največjega pomena pa je protest, ki ga je izrazil britanski tisk. Uvodniki in članki o Formozi so bili objavljeni najprej v liberalnem tisku, v «Statesman and Nation», «Tribune» in «Reynolds News», pa tudi v vplivnem «Manchester Guardianu». Sredi junija so vložili člani parlamenta in levega krila laburistične stranke v Spodnjem domu interpelacijo z zahtevo, naj se ameriške čete umaknejo s Formoze in naj se vojna na Koreji konča po posredovalnih ukrepih. Pozneje se je tej kampanji pridružil tudi konservativni tisk, med drugim «Observer» in «Economist». Predsedniku vlade Attleeju se je zdelo potrebno priznati, da je zaskrbljenost angleškega javnega mnenja glede Formoze čedalje večja. V izjavi, ki jo je dal 15. avgusta, je med drugim rekel: «Mi smo povsem očitno izjavili, da je naša akcija na Koreji v skladu z resolucijo Varnostnega sveta in da ni v nobeni zvezi s Formozo.» Attleejeva izjava pa angleškemu tisku ni zadostovala. Se vedno so listi objavljali uvočnike in članke, v katerih so izražali zaskrbljenost, da bi utegnil Mac Arthur zaplesti Kitajsko v korejsko vojno in tako potegniti tudi Anglijo v splošno vojno v Aziji. Ves angleški tisk, razen komunističnega «Daily Workerja», je podpiral resolucijo Združenih narodov o Koreji in sodelovanje Anglije v korejski vojni. Bil pa je zaskrbljen in celo bal se je, da ne bi general Mac Arthur, ki je poveljeval tudi angleškim pomorskim in letalskim četam, ne storil kaj prenegljenega, kar bi sprožilo vojno s Kitajsko.

Angleška vlada uradno ni izrazila zaskrbljenosti glede Formoze. Med Anglijo in ZDA niso bile izmenjane note. Navedena Attleejeva izjava je bila pomirljiva. Toda za Attleejevo hladnokrvnostjo se je skrivala tudi precejšnja zaskrbljenost. V an-

gleškem tisku so se pravzaprav mnogo natančneje zrcalila čustva in stališče angleške vlade, kakor v tej Attleejevi izjavi.

Anglija ima mnogo tehtnih vzrokov, da se boji razširjenja korejske vojne na Kitajsko. Anglija ima na Kitajskem na stotine milijonov funtov šterlingov v kapitalnih investicijah, ki bi jih v primeru vojne s Kitajsko vsekakor izgubila. Če bi se vnela vojna bi Anglija kmalu izgubila svoji koloniji Hong-Kong in Kaulun, ki sta na kitajskem ozemlju. V drugi svetovni vojni se je Anglija finančno in politično izčrpala: izgubila je neposredno politično kontrolo nad Indijo, ki je bila prej vir mnogih njenih čet za kolonialne vojne. Anglija blje že dve leti in pol ob pomoči avstralskih čet povsem brezupno kolonialno vojno v majhni, toda zelo bogati Malaji. Anglija je že 6. januarja 1950 priznala LR Kitajsko in se strinja s tem, da bi bila delegacija LR Kitajske sprejeta v Organizacijo združenih narodov. Angliji je potreben mir, da bi vzpostavila svojo trgovino, ki je za njen gospodarski obstoj nujno potrebna. Ko je vlada ZDA 6. julija zahtevala od Anglije, naj med vojno na Koreji ne pošilja petroleja LR Kitajski, je Anglija to zahtevo odklonila. Dvanajst dni pozneje pa je nehala prodajati petrolej Kitajski, kar se je zgodilo nečuvno pod novim pritiskom. Anglija dobiva po Marshallovem načrtu mesečno 80 milijonov dolarjev podpore in zato se pač ne more odkrito upreti ZDA. Toda brez škode se tudi Kitajski ne more upreti. Zelo značilno je, da je zaključil Attlee svojo izjavo o Formozi 15. avgusta z besedami: «Mislimo, da na Kitajskem to vedo.» 10. septembra je nehala Anglija natovarjati 1000 sodčkov letalskega bencina, ki ga je poslala neka ameriška petrolejska družba Cangkajšku. S tem je hotela Anglija napraviti v LR Kitajski vtis, da ne podpira Cangkajška.

V juliju in avgustu je ameriški tisk v glavnem molčal o Formozi in angleški diskusiji o njej. Takrat je bil preveč zaskrbljen spričo vojaških neuspehov ameriških čet na Koreji. Zadnje dni avgusta pa se je vprašanje Koreje pojavilo na prvih straneh ameriškega tiska. Varnostni svet je prejel dne 25. avgusta noto kitajskega zunanjega ministra Ču En Laja, v kateri LR Kitajska obtožuje vlado ZDA zaradi intervencije in napadalnosti na Formozi ter zahteva, naj Varnostni svet prouči te obtožbe. Dva dni pozneje, 27. avgusta, je poslal general Mac Arthur sestanku vojnih veteranov v Chicagu spomenico, v kateri zahteva, naj prevzamejo ZDA ojaški protektorat nad Formozo, zgradi stalna ameriška letalska oporišča in napravijo iz Formoze ključ v verigi otoških oporišč na Pacifiku, da bi lahko «z letalskimi silami bombardirale vsako azijsko pristanišče od Vladivostoka do Singapure». Tistega dne, ko je dal Mac Arthur to hujskaško izjavo, je ameriški delegat v Varnostnem svetu Warren Austin izjavil, da nimajo ZDA nobenih teritorialnih, političnih ali vojaških pretenzij na Formozo.

Predsednik Truman je takoj naročil Mac Arthurju, naj umakne svojo izjavo, 28. avgusta pa je izdala Bela hiša uradno poročilo, v katerem je to objavila. Istega dne je objavil predsednik Truman tudi odprto pismo Warrenu Austinu, v katerem ponavlja uradno ameriško stališče o Formozi. S tem je v bistvu ponovil tisto, kar je Austin 27. avgusta izjavil v Varnostnem svetu, namreč da hočejo ZDA Formozo samo nevtralizirati, dokler bo trajala vojna na Koreji. Potem bi ZDA umaknile svojo mornarico iz morske ožine pri Formozi čeprav menijo, da je Formoza izpod Japoncev osvobojeno ozemlje, katerega zakoniti status ostane še nadalje odprto vprašanje, ki naj ga uredi Združenj narodi ne z nasiljem, marveč po mirni poti.

Trumanova izjava z dne 28. avgusta v bistvu ne spremeni njegovega prvotnega stališča z dne 27. junija, ki se zrcali v povelju sedme flotilje ameriške mornarice, naj prepreči sleherni napad na Formozo. Ta nova izjava je samo natančnejša formulacija iste politike, pa tudi neposredna odklonitev neposredne politike Mac Arthurja, ki bi rad spremenil Formozo v stalno ameriško vojno oporišče.

Konflikt med Trumanom in Mac Arthurjem ni samo naveden primer, ko se general ne ukloni svojemu vrhovnemu poveljniku. To je konflikt dveh političnih teženj v političnem živ-

ljenju ZDA, to je bila večja razprava o zunanji politiki v predvolivni kampanji, ko je šlo za to, ali bodo imeli v prihodnjih dveh letih glavno besedo v Kongresu ZDA republikanci ali demokrati. Zelo dobro je znano, da je Mac Arthur republikanec. Pred dvema letoma si je skrajno krilo republikanske stranke na vso moč prizadevalo, da bi ga imenovalo za republikanskega kandidata za predsednika ZDA. V omenjenem incidentu, ko je Truman prisilil Mac Arthurja, da je umaknil svojo poslanico vojnim invalidom z dne 27. avgusta, se je pokazalo, da tisk ni hotel objaviti te poslanice. Tvega drugi dan je poslanec John Martin, republikanski voditelj v Predstavniskem domu, prebral Mac Arthurjevo poslanico in zapisnik Kongresa, ki sta postala tako javna. Znano je namreč, da predsednik ZDA ne more preprečiti, da ne bi objavili vsebine zapisnika Kongresa. To je bila očitna volivna taktika republikanske stranke, katere voditelji so potem zahtevali, naj bi odstopila zunanji minister Dean Acheson in obrambni minister Louis Johnson, ki ju je imenoval Truman. Republikanski voditelji in republikanski tisk odkrito dolžita Trumanovo vlado da je zakrivila vojaške poraze Američanov na Koreji in prejšnjo zmago kitajske revolucije. Dvostrankarske zunanje politike, ki je bila značilna za vse obdobje Trumanove uprave od leta 1945 do 1949 je zdaj konec.